

El conseller Laporte, amb Josep Ma. Espinàs i Joaquim Xicoy.

Entrega del Premi Atlàntida al director d'EL TEMPS, Josep Ramon Lluch.

havia de perseguir no només parlar de llibres, també convertir el món literari en un productor més de comunicació.

No cal dir les dificultats que aquestes pretensions produeixen en un setmanari. Només en veure l'espai que dediquen habitualment a aquesta vessant dels mitjans estatals, ens poden fer una idea de l'esforç que amb el món del llibre ve desenvolupant la revista.

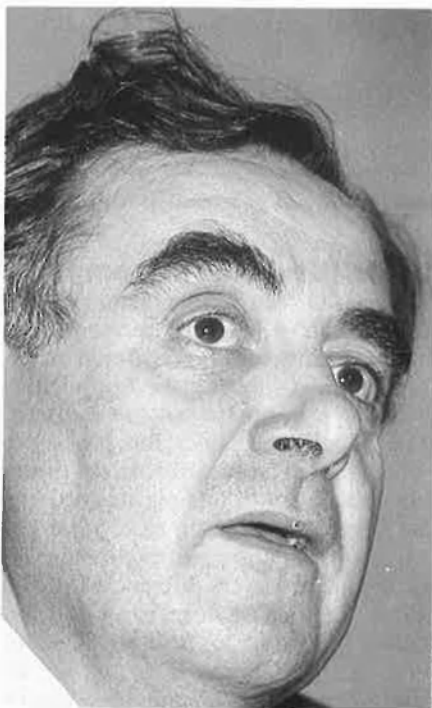
Per a dur a terme tot aquest projecte calia un equip de gent, donar suport a la crítica més jove, les idees més joves. Així, es va comptar amb la col·laboració de noms com els de Josep Maria Lloró, David Castillo, Natàlia Díez, Julià Guillamon, Anna Ma. Gil, Màrius Serra, Jaume Subirana, Vicenç Llorca, Enric Balaguer, o Josep Balles-ter, entre molts d'altres i, alhora, es va

potenciar la col·laboració d'escriptors de prestigi per a les seccions no relacionades amb la crítica de llibres; així han quedat paraules, en aquesta nova etapa, de Maria Bardal, Isidor Cònsul, Hèctor Moret, Xavier Moret, Josep Piera, Valerià Pujol, Màrius Sempere, Maria Mercè Roca, Ramon Solsona o Antoni Serra, per esmentar-ne només alguns noms. □

ENTREVISTA AMB EL DIRECTOR DEL PROGRAMA 'APOSTROPHES'

Bernard Pivot, el llibre és l'estrella

Durant dècades, Pivot i els seus equips han mantingut l'interès del gran públic per la literatura i pels autors. La motivació envers els lectors, l'increment de les vendes i, fins i tot, les repercussions dels programes, han demostrat el rigor en el tractament d'«Apostrophes» i l'aposta contínua, especialment cap a la literatura francòfona.

DOMÈNEC UMBERT

«Penso que la independència és només una qüestió de caràcter».

David Castillo/Xullo Ricardo Trigo

Entre els nombrosos assistents i premiats a la 4a. Nit de l'Edició que va convocar el Gremi d'Edicions de Catalunya, un va atreure especialment l'atenció. Es tractava de Bernard Pivot, el cèlebre director de l'espai literari *Apostrophes* del canal televisiu públic Antenne 2. Aquest personatge, que s'ha convertit en un dels màxims exponents del millor periodisme cultural a França, ha provocat un fenomen gairebé sociològic per l'èxit d'audiència i per les reaccions que *Apostrophes* ha suscitat en el teòricament minoritari món del llibre.

Guanyador d'un dels premis que el Gremi d'Editors atorga anualment, Pivot ha trencat la seva norma de no assistir a les celebracions editorials per a preservar la seva independència i s'ha presentat a la Nit de l'Edició. Els anys d'emissió del programa van ser recordats pel director de l'espai literari: «Abans de fer *Apostrophes* havia rea-

litzat un altre programa anomenat *Ouvrez les guillemets*. La gran diferència amb *Apostrophes* era que no es tractava d'un programa de caire temàtic. Després d'un any d'emissió d'*Ouvrez les guillemets*, ens vam adonar que s'havia de dramatitzar en certa manera, ja que el mitjà així ho exigia. Vaig considerar que reunir escriptors sobre un tema resultava molt més apassionant per als espectadors i per a mi mateix, perquè jo també era espectador. Aquesta idea ho va canviar tot».

Un dels èxits principals del programa ha estat el de saber mantenir l'autonomia dels circuits editorials per tal de deslliurar-se de les pressions i ser fidels a la informació, sense concessions i sense interessos dels implicats. «Penso que la independència és només una qüestió de caràcter. Abans de col·laborar en televisió vaig ser durant anys un simple redactor de *Le Figaro Littéraire* i més tard, cap d'aquesta secció. Ja en aquell moment vaig ser independent dels editors. Tot i el meu bon caràcter

he arribat fins i tot a encolerir-me per tal de preservar la meua independència. Penso que un programa com el meu només pot existir quan l'espectador arriba a depositar tota la seva confiança en el conductor i presentador del programa i, evidentment, també si els editors i els escriptors la tenen. Si els daus són trucats, el programa s'enfoncaria automàticament. Per aquesta raó he refusat des de fa quinze anys publicar llibres i tampoc tinc ganes d'escriure. He refusat escriure pròlegs, per la qual cosa m'haurien pagat molt bé. A més a més, m'he negat sistemàticament a entrar en jurats de premis literaris perquè la independència és un estat d'ànim i no exclusivament una estratègia. La independència ho és tot, i no ho dic perquè sigui un heroi, sinó perquè ha de ser així, d'una manera natural. Els editors saben molt bé que he treballat amb ells durant vint-i-cinc anys i que no tenen cap mena de poder per entrar al programa. Resulta molt difícil de raonar perquè només es pot assumir des de la lògica».

Potser un dels fets més remarcables de l'actualitat del programa *Apostrophes* dins de l'àmbit de l'estat espanyol va ser l'assistència del president Felipe González i de la seva dona, Carmen Romero, per a debatre aspectes exclusivament literaris sobre els seus gustos, sobre la literatura espanyola contemporània i sobre el moment literari. Sobre la seva impressió de González, Pivot va matisar que va ser una de les primeres vegades que va estar interessat per dur una parella al programa. Durant una estada a Madrid, va cerciorar-se que els seus gustos literaris eren singularment diferents. El director d'*Apostrophes* va assegurar que Carmen Romero no era una calcomania del president del govern. Després de convidar a líders polítics i estadistes com Mitterrand, Rocard o Giscard d'Estaing, entre molts d'altres, va convocar una parella perquè combinaven la independència i la complementariedad.

Poc informat sobre literatura catalana i en general sobre la literatura que actualment s'escriu a l'estat espanyol, Pivot va recordar el caire eminentment francès del programa: «no puc contestar preguntes sobre literatura catalana perquè no la coneixo prou. El mateix em succeeix amb la resta de l'estat espanyol. Vam tenir el plaer de rebre fa uns mesos un llibre d'Eduardo Mendoza, que ràpidament vam triar a la revista que dirigeixo, *Lire*, com llibre de l'any. Es tractava del primer llibre espanyol que va arribar a tenir aquesta qualificació. Aquesta literatura ens

DOMÈNEC UMBERT

«*Apostrophes* fa vendre al llarg de l'any centenars de milers de llibres».

arriba limitadament i, malauradament, el nostre programa està dedicat primordialment a escriptors francesos o a autors que parlen en francès. Hi ha pocs autors estrangers que parlin en francès, cosa que ens treu l'oportunitat de llegir-los per a seleccionar-los».

Sobre una antiga polèmica amb l'intel·lectual francès Regis Debray, que el va acusar fa uns anys de dictador cultural, Pivot va restar importància tot dient que aquell contenciós havia quedat arxivat, que l'havia convidat posteriorment dues vegades més i que els problemes havien desaparegut. «Considero que les crítiques importants i les polèmiques formen part de la vida literària, parisina i intel·lectual. Estic convençut que les crítiques de Debray ja no tenen valor perquè la mateixa televisió ha canviat. Fa deu anys, *Apostrophes* era com qualsevol altre programa cultural. Avui, el programa és defensat per molts dels seus detractors de deu anys enrere».

Apostrophes ha demostrat el seu

pragmatisme, l'increment en les vendes i la repercussió que ha establert en el sector i en general en la vida francesa oferint diverses interpretacions. El fet de la lectura, la motivació, les vendes han obert expectatives, polèmiques, estudis comercials i anàlisis. Aquest tema va ser contestat per Pivot amb rotunditat: «Penso que un programa com *Apostrophes* no existiria si no incités els francesos a llegir. No ha de ser simplement un programa agradable, ha de despertar també les ganes de llegir, de conduir-te cap a la lectura, de motivarte. El programa ha de tenir la seua prolongació en la lectura. Uns altres programes poden fer vendre més o menys però *Apostrophes* va vendre al llarg de l'any centenars de milers de llibres. Aquesta és la raó principal del programa. Si no tingués una incidència real, hauria desaparegut, perquè els professionals s'haurien oposat al model establert. És lògic, un programa sobre cinema no té raó de ser si no porta la gent al cinema. Un programa que no portés els espectadors a les llibreries

hauria resultat un fracàs. Els polítics saben abans d'unes eleccions que si no els voten, tot resulta inútil. No s'han fet enquestes sobre l'eficàcia del programa, però estic segur que varien de zero a dos-cents o dos-cents cinquanta mil exemplars, fins i tot en un autor desconegut pel gran públic». Aquest fet és constatable perquè l'endemà, el dissabte a les 11,30 del migdia, un llibre pot exhaurir-se, pot deixar d'estar disponible a tot França. Com manifestà Pivot, també pot succeir el contrari, és a dir, que es vengui poc perquè l'autor ha tingut una intervenció mediocre, ha decebut o no ha sabut tenir credibilitat davant dels espectadors. De totes les anècdotes famoses que es recorden del programa, Pivot va remarcar una antiga polèmica entre l'assagista italiana Maria Antonietta Macciocchi i l'orientalista sobre temes xinesos Simon Leys. Durant un programa que presentava les memòries de l'escriptora italiana, Leys va coincidir per primera vegada en la seva vida amb una les seves aferrissades detractores sobre les seves valoracions de la revolució cultural de Mao. Leys va poder defensar-se de les totxeries que en conjunt s'havien fet sobre la suposada panacea política i humana que va representar la revolució maoista. «Va ser terrible, terrible. Durant quinze minuts vam assistir a una execució. Leys va destrossar Macciocchi provocant, fins i tot, la reacció a l'endemà dels llibreters, que van començar a retornar els llibres de Macciocchi a l'editorial. Això demostra que *Apostrophes* pot tenir també conseqüències negatives, tot i que la majoria de les vegades resulten positives...»

El programa, que no ha volgut mai incidir en les asseveracions i en les valoracions crítiques, ha mantingut alguns criteris qüestionats per sectors especialitzats i pels lectors. Un dels casos més simptomàtics ha estat el fet de mantenir-se al marge de la novel·la policíaca, cosa que ha suscitat polèmiques. Sobre aquest tema Pivot es va defensar oposant el *polar* convencional a la gran tradició de novel·la negra o als clàssics americans. Posant l'exemple de l'última novel·la de Jorge Semprún, el presentador va dir que no creia que existissin novel·les exclusivament policiaques. També va afirmar que les novel·les de gènere, les més planeres, xocaven amb el mateix caire informatiu del programa, que podia desvetllar les incògnites i fer desaparèixer l'interès del lector i el suspens. Un suspens i unes incògnites que *Apostrophes* ha sabut mantenir durant la seva llarga trajectòria. □

Praga, 1968.

EXPOSICIÓ RETROSPECTIVA A L'IVAM

Josef Koudelka, el fotògraf errant

L'Institut Valencià d'Art Modern presenta l'obra fotogràfica de Josef Koudelka, una de les personalitats més interessants de la fotografia del segle XX. Exiliat de Txecoslovàquia arran dels fets del 68, la seua càmera ha viatjat per tot el món.

J. R. Cancer Matinero

La noció de realitat que posseïm té el seu origen en la imatge que es forma en la nostra ment a través de la visió, de tot això que l'ull humà veu. Al voltant de l'ull s'ha construït una filosofia visual, i l'aparició de la fotografia ens ha aportat una nova visió que ha afavorit el naixement d'una filosofia visual paral·lela.

En una superfície plana, de dues dimensions, es troben atrapats el temps, l'espai i la llum, però no el temps ni l'espai ni la llum que un ull humà es capaç de veure, sinó el temps, l'espai i la llum que veu un ull distint (l'objectiu de la cambra) de l'humà, en funció del que aquest ull humà l'obliga a veure. Si prenem aquesta concepció de la imatge fotogràfica com a punt de partida, apreciarem immediatament en el resultat final la interacció d'uns elements bàsics: realitat, ésser humà i tècnica, i la classificació identificativa última dependrà del major grau de participació d'un d'aquests elements en el conjunt total.

Aquestes reflexions prèvies són inevitables quan ens enfrontem amb l'obra d'un fotògraf amb una personalitat captivadora, com és el cas de Josef Koudelka.

Nascut el 10 de gener del 1938 a Boskovice-Moràvia (Txecoslovàquia), als 14 anys, amb una petita cambra de baquelita comença a fotografiar els seus familiars i amics. Estudià a la Universitat Tècnica de Praga entre el 1956 i el 1961, i una vegada acabada la carrera va treballar d'enginyer aeronàutic fins el 1967, que va dimitir per a dedicar-se totalment a la fotografia. La seua primera activitat fotogràfica està relacionada amb el teatre, un fet que podria considerar-se com l'arrel explicativa de les seues especials composicions. En 1961 realitza la seua primera exposició en el Teatre Semafor de Praga per encàrrec del crític Jiri Jeníček. En la festa d'inauguració coneix a la crítica d'art Anna Farova, amb la qual col·laborarà posteriorment. També el 1961 comença a fotografiar els gitano, un dels seus temes constants.

Continua relacionant-se amb el tea-